

RAZGOVOR MINISTAR ZNANOSTI, OBRAZOVANJA I SPORTA O P

PREDRAG ŠUSTAR

Ne bi bilo mudro smanjivati broj nastavnika

Evidentan je problem pada broja upisanih, no nećemo eksperimentirati brojem nastavnika, nego vidjeti na koji način reformom postići potrebne učinke. **Stručna rasprava o cjelovitoj kurikularnoj reformi počinje za koji dan, a kolege pod vodstvom dr. Jokića i MZOS napravili su fantastičan posao**

Ljerka BRATONJA
MARTINOVIĆ

Izbor najbližih suradnika i definiranje proračuna problema su s kojima se trenutno bori novi ministar znanosti, obrazovanja i sporta Predrag Šustar. S obzirom na količinu posla koji mu predstoji na čelu MZOS-a, nada se da će te početničke muke nove Vlade čim prije okončati. Zavalan je, ponavlja, postavi koju je zatekao u MZOS-u i njihovoj spremnosti da pomognu. »Dobro uređena, moderna država mora shvatiti obrazovanje i znanost kao dugoročnu priču, stabilnu, i jamčiti kontinuitet i funkcioniranje sustava. Obrazovanje naše djece mora biti zaštićeno od potresa. I nakon ove postave doći će nova, moramo jamčiti zaštitni pojas od pretjerano dinamične dnevne politike«, poručuje Šustar. Očekuje da će se do iduće sjednice Vlade u cijelosti znati vodeća postava za sva ministarstva, i to je, kaže, jako dobro.

Niste u prilici sami birati suradnike. Smeta li vam to?

– Čovjek uvijek ima slobodu koja je uvjetovana. Brinulo bi me da sam potpuno ograničen. To je politika, to su javne funkcije, i moramo biti spremni na određenu uvjetovanost. Brinulo bi me da se ovo dodatno prolongira i da smo u potpunosti uvjetovani. Postavljeni su gabariti, ali jamče svakom ministru da bira suradnike za koje smatra da bi bili dobri u vođenju projekata i pomogli da se situacija u resoru dodatno poboljša. To je vrijedilo za premijera, tako ćemo birati i mi.

Trpna pozicija

Našli ste se u Vladi koju potresa skandal za skandalom. Opterećuje li vas to? Jeste li požalili što ste ušli u vladu?

– Ni u jednom trenutku. Svaki prijenos vlasti ponekad trpi poteškoće. S našim poslom ide i izloženost. Nadam se da će ta izloženost biti sve više fokusirana na projekte koje provodimo, a ako ih ne provodimo dobro, da će se medijska pozornost fokusirati na to.

Sastavni je dio politike izloženost, s tim treba računati i tome moraš znati parirati. Ta neka trpna pozicija koju imamo prirodno je stanje, na nama je da nametnemo teme koje su važne.

Bi li po vašem sudu Hasanbegović zbog svega trebao dati ostavku?

– Ja vidim i jednu i drugu stranu, ali to prepuštam izboru premijera i kolege Hasanbegovića. Mogu reći da bih volio da ova Vlada, koja ima jako dobar potencijal, nametne teme važne za državu. S druge strane, nitko od nas u Vladi nije nezamjenjiv. Bit našeg posla je službovanje, biti ministar znači biti u službi za javnu stvar. Može zvučati demagoški, ali ako ćemo pravo analizirati, to je to.

Je li aktualni ministar kulture postao preveliki teret Vladi?

– Žao mi je da danas u prvom planu nije ono što je govorio premijer predstavljajući program, nego neke druge stvari. Tko je kriv za to, teško je procijeniti u crno-bijeloj tehnici.

Ali ako se prolongira trajanje tog stanja, naravno da treba dobro razmisliti o svemu. Tko je tome kriv? Ne možete kriviti javnost, medije, jer stvar tako funkcionira. Nije logična pozicija prebaciti odgovornost na drugu stranu. Ako smo čisti OK, istina prije ili kasnije uvijek izađe na vidjelo. Bio bih nesretan da ovo stanje prepucavanja i jedne teme koja dominira zasjeni sve što moramo napraviti. Imamo proračun koji je srce svega, to je tema koja treba biti u prvom planu.

Jeste li definirali proračun svog ministarstva?

– Imamo još uvijek dovoljno vremena. Europska komisija s pravom naglašava neke stvari u pogledu »hendlanja« javnih financija. Imamo obveze prema EK; od nas se očekuju neke stvari, moramo voditi računa o dobrom gospodarenju javnim novcem. Od nas se očekuje formuliranje strukturnih mjera i morat

ćemo neke stvari rezati. Dogovor je da se neće dirati plaće. Ako se budu dirale, dirat će se svima nama, vodeći računa o najranjivijim skupinama. Sad smo u razdoblju kad EK, a i naš premijer, s pravom očekuje od svakog ministra da sukladno izvješću EK osmisli strukturne reforme. Ne vjerujem da će se inzistirati na nerezonskom rezanju. Ali moramo smisliti kako da se tim modelima približimo drugim zemljama EU-a. Limite još nemamo, moramo proći proračun i vidjeti kojim strukturnim mjerama se stvari mogu u rashodovnoj strani proračuna reducirati, a da se ne diraju plaće i ono što je strateško za znanost, obrazovanje i sport.

Privući novac EU-a

Ukidanje agencija jedna je od mjera štednje iz Vladinih reformskih smjernica. Hoćete li ih ukidati? Odnosi li se to, na primjer, i na Agenciju za znanost i visoko obrazovanje?

– Stav Vlade je jasan. Ako imamo strukturnu reformu na liniji onoga što se očekuje od nas i naš je državni interes, onda će se vidjeti kako to provesti. Važna je usporedivost i ono što mi u Hrvatskoj hoćemo. To neće ići preko koljena, to vam jamčim. Nema šanse da se ide rezom, posebice kad govorimo o izradi ovog proračuna, to su prevažne stvari. AZVO je agencija koja je odradila jako dobar posao vanjskog vrednovanja. Dali su nam ogledalo gdje smo, koliko zaostajemo i napravili vrijedan posao. Na koji način ćemo biti prinudeni neke stvari zarotirati, zavrtjeti, izmijeniti, ne znam točno, ali dolaskom nove administracije nećemo krenuti odmah od nule. Nitko to ne želi, ministar financija i premijer toga su jako svjesni, ali očekuju da ponudimo način reduciranja rashodovne strane reformama. Moja procjena je da će promjene biti na liniji onog što imaju puno bolje uređene zemlje od nas.

Hoće li se rezati na administraciji, višku nastavnika?

– Moramo razmisliti o određenom preustroju. Govorim o upravama. Na razini Vlade ići ćemo k tome da bitno jačamo dobro gospodarenje javnim fi-

Reforma doktorskih studija

Najavili ste da ćete se posebno pozabaviti doktorskim studijima. Kako?

– Doktorski studiji u najbližoj su vezi s gospodarstvom. Jednom su mi u Izraelu rekli da se najviše bore za postdoktorande, jer imaju najveću energiju, najkreativniji su, manje koštaju, a inovacijski potencijal im je najveći. Moramo osmisliti reformu doktorskih studija, tako da AZVO nakon vrednovanja doktorskih studija podvuče crtu. Moramo odlučiti što hoćemo jer nam se doktorski studiji često pretvaraju u cjeloživotno obrazovanje. To ne ide tako. I financiranje moramo približiti EU modelu, jer će kolege koji imaju projekte sigurno privlačiti doktorande i postdoktorande. Osim za obnovu kadra na javnim sveučilištima, ti su studiji osobito važni za gospodarstvo. Kako ćemo govoriti u uspješnom gospodarstvu ako ono nema vezu s produkcijom znanja? Ne izmišljamo toplu vodu. Sve to već postoji, samo treba gledati dugoročno i znati što nam treba. Tu moramo dobro »zaorati«.

Mala matura na javnoj raspravi

Hoćete li uvesti malu maturu do kraja mandata?

– Stav je Vlade da će se na to ići jedino kroz javnu raspravu. Reformske smjernice predviđaju malu maturu, kurikularna reforma smatra da ona nije potrebna. Ne bih rekao da je ni jedno ni drugo uklesano u kamenu. Ako više argumenata bude u prilog maturi, onda je treba uvesti, ali to znači i dodatna financijska sredstva, kad ih budemo imali. Do tada ne treba raditi stres.

PRVIM POTEZIMA I KREIRANJU PRORAČUNA SVOGA RESORA

Obrazovanje naše djece mora biti zaštićeno od potresa – Predrag Šustar

Bolonju treba unapređivati

Najavili ste reviziju Bolonjskog procesa. Do koje mjere namjeravate ići, jeste li spremni ukinuti trogodišnji studij?

– Ne. Bilo bi pogrešno ukinuti Bolonju, prihvatili smo temeljne postavke Bolonje, naši studenti se uklapaju u sustav kad odu van i obratno. No, svakako je treba unapređivati. Razmotrio bih drukčiji model tek kad bi se ispostavilo da bi on riješio probleme unutar Bolonje i nudio nove mogućnosti. Ali ne

vjerujem da će se to tako skoro dogoditi.

Ipak, prvostupnici nakon trogodišnjeg studija kao da ne postoje na tržištu rada?

– Zbog toga ukidati Bolonju bilo bi posve pogrešno. Ne možete kriviti samo poslodavce. Poznajem realni sektor, on dobro funkcionira, to su ljudi koji su operativni, imaju svoje ciljeve, rokove. Možda bismo trebali sami sebe uvjeriti da način na koji školujemo ljude nije baš

najbolji za transfer prema gospodarstvu. Model prave tržišne ekonomije je takav da će uspjeti onaj tko vrijedi. Možda u provedbi Bolonje studentima nije omogućeno da dobiju posao koji im odgovara. I strukovno je obrazovanje, a oko 70 posto redovnih učenika srednjih škola pohađa jedan od programa strukovnih škola, jako arhaično. Školujemo mlade za nešto što tržište rada ne prepoznaje i to ćemo mijenjati.

nancijama i povlačenje sredstava iz EU fondova. Plan je oformiti upravu pri MZOS-u koja bi bila zadužena za koordinirano korištenje proračunskog novca, ali posebice novca iz EU-a i drugih izvora. Teško možemo očekivati da će biti razumijevanja za naše ministarstvo, ako se ne uredimo na način koji je moderan. Hoće li u tome biti potrebni rezovi u smislu prirodnog odljeva ili otpuštanja, prerano je reći.

Broj prvaka iz godine u godinu pada, hoće li se postaviti i pitanje broja nastavnika?

– Taj problem je evidentan. Pad broja upisanih zbog niskog prirasta i odlaska naših ljudi trebao bi se riješiti jačom međuresorskom suradnjom. Govorilo se o novom ministarstvu, što je u planu, a vidjet ćemo to prilikom restrukturiranja svih resora. Nećemo eksperimentirati brojem nastavnika, nego vidjeti na koji način reformom postići potrebne učinke. Ne bi bilo mudro reducirati broj ljudi, vjerujem da će demografskom injekcijom i jačom obiteljskom politikom broj upisane djece rasti.

Nakon što 80 posto proračuna podijelite za plaće, što ćete s ostalim novcem? Koji će vam biti prioriteti u ovoj godini?

– Stručna rasprava o cjelovitoj

“Reformu svi želimo, a to ne isključuje da se kroz to dobro »pofajtamo« i dođemo do dokumenta s kojim se svi slažemo

kurikularnoj reformi počinje za koji dan. Svi smo svjesni da naš školski sustav zaostaje za EU-om, raduje me da idemo u tu reformu, ali to ne znači da je ona gotova. Fantastičan napor su uložili kolege pod vodstvom dr. Jokića. MZOS je uložio 7,5 milijuna kuna u realizaciju tog projekta, pružio je administrativnu podršku, uključio 50-tak ljudi iz Ministarstva i agencija u rad na reformi, osigurao prostor, opremu za rad. Veselim se stručnoj i javnoj raspravi, ona ima cilj da se dokument napravi tako da se jamči stabilan sustav dugi niz godina.

Podijeljena struka

Ali i struka je često podijeljena, možda ćete ipak vi morati »prelomiti« neke sporne stvari?

– Struka je uvijek podijeljena, ali ako se javna rasprava dobro strukturira, dođe se do pozicije kad kažemo to je to, sve smo rekli, zatvaramo to poglavlje i idemo u primjenu.

Ne bojite se polarizacije oko nekih pitanja?

– Ako je bude, vjerujem da će biti dovoljno vremena da se ona stiša i dovede u građanske, civilizirane i stručne okvire. To je ideja javnih rasprava.

Jeste li dogovorili financijsku konstrukciju?

– To je dio proračuna koji se mora osigurati, ali imamo i sve više sredstava iz EU fondova. Siguran sam da ćemo nakon javne rasprave imati još bolji dokument, onda ide eksperimentalna provedba od jeseni u 60 škola. Mislim da možemo ispuniti tu dinamiku. Ali treba biti razlozan i reći: OK, ako ne uspijemo do jeseni, neće biti smak svijeta. Ključno je da kad jednom krenemo u to, više ne bude vraćanja i disku-

tiranja oko temeljnih postavki. To je obično odlika hrvatskog društva, da se u svakom mandatu donosi nova strategija. Ovu reformu svi želimo, a to ne isključuje da se kroz to dobro »pofajtamo« i dođemo do dokumenta s kojim se svi slažemo. Ja tako nešto očekujem, a puno ovisi o tome kako ćemo strukturirati stručnu i javnu raspravu, da energija bude fokusirana na sam dokument.

Koliko su vam u fokusu školske zgrade, krovovi koji prokišnjavaju, učinioc bez grijanja..?

– Pitanje »hardvera« vezano je za osnivače, županije, i budemo li govorili o teritorijalnom preustroju, intervencijama, bolje koordiniranom odnosu središnje države i regionalne samouprave, morat ćemo uspostaviti moderniji odnos. Ostajemo pri ustroju županija, ali kao demokršćani itekako ćemo se zalagati za supsidijarnost. Ako će se neke stvari rješavati na nižim razinama, treba ljudima dati alat za to. I jasno definirati što je čiji zadatak. Ako postoje rješenja unutar proračuna, pa i europskog, moramo biti puno bolji u apsorpciji tih sredstava. Često nam komunikacija među ministarstvima, ali ni prema lokalnoj samoupravi, ne ide baš najbolje. EU doživljavam kao švedski stol: koji će te obrok složiti ovisi o vašim potrebama, ali imate toliko mogućnosti da ga složite na način koji vama najbolje odgovara. A mi to još uvijek slabo koristimo.

Crkva kao partner

Percepcija je javnosti da je ova Vlada pod snažnim utjecajem Crkve. Hoće li se to osjetiti u vašem resoru?

– Shvaćam ulogu Crkve šire od pastoralne. Ona treba imati javnu ulogu, ali na način da bude partner u raspravi. Nije dobro svoditi je na oltar, već joj dati da ima odgovornost za javnu riječ, koja će vrijediti i za njih. To bi obogatilo raspravu. Bilo kakvo getoiziranje nije dobro, kao što ne bi trebalo po dvostrukim mjerilima mjeriti ni javnu odgovornost. Ako ja imam javnu odgovornost, mora je imati i Crkva. Kao i ostale vjerske i druge zajednice. Rijeka ima 21 ili 22 registrirane nacionalne manjine. To je fantastično, zamislite samo što bi s tim napravili u Nizozemskoj, Italiji... Oni to valoriziraju, bili bi na to ponosni, ne samo deklaratorno. Imali bi jako puno jezika, kuhinja, radionica, to je lijepa šarolikost. Mislim da tu griješimo, ne bi trebali tu dimenziju zatomiti.

Udruge bliske Crkvi zagovarale su dva programa zdravstvenog odgoja, jeste li za takav model?

– Teško je reći. Bilo bi dobro vidjeti što je najbolje i što je održivo u nekoj situaciji. Ne mislim da je samo jedan odgovor dobar, to je stvar dogovora. Ključno je da uzeti u obzir datost lokalne zajednice, što tim ljudima bolje odgovara i njima prepustiti odluku. Nema konfekcijskog odgovora za sve situacije. Nažalost, u našem društvu kultura dijaloga nije na visokoj razini. Znam da nema škole za ministra, gradonačelnika, ali postoje drugi vidovi obrazovanja koji bi dobro došli ljudima na funkcijama. Francuska tradicija je tu odlična. Trebamo se čim više otvoriti Europi, jer ona jako puno toga nudi, i raditi na meritokraciji, jer je gubitak vrhunskog čovjeka gubitak za sve.